

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ ΤΩΙ ΕΞΩΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΩΙ

[Ο πρώτιστος χρονογραφικός σκοπός τοῦ «'Εθν. Ἡμερολογίου» εἶναι νά γνωρίσῃ βαθμηδὸν καὶ κατ' διάγον ἀνὰ τὸ πανελλήνιον τοὺς πολλαχοῦ φιλοτίμους ἑργάτας καὶ σημαιοφόρους τῆς πνευματικῆς καὶ φιλολογικῆς τοῦ Ἐθνους ζωῆς. Μεταξὺ καὶ ἄλλων, παρουσιάζουμεν δὲ τὸν ἐν Μιτυλήνῃ ἔγκριτον φίλον καὶ συνάδελφον κ. Ἀριστ. Μάνδραν, τῆς γνωστῆς διαπρεποῦς αὐτόθι οἰκογενείας, νέον πλήρη ἐνθουσιώδους δράσεως καὶ εὐγενῶν ἰδανικῶν, πρωτοστατοῦντα ἐν τῇ πνευματικῇ κινήσει τῆς ὁραίας νήσου. Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, ἔξιακεῖ εὐδοκίμως τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, παρακολουθῶν οὐχ ἡττον μετὰ θερμού ἐνδιαφέροντος τὰ ἐν Ἑλλάδι φιλολογικὰ πράγματα καὶ χρησιμοποιῶν κατὰ τὰς ὕδρας τῆς σχολῆς τὸ εὐέλπι λογοτεχνικὸν αὐτοῦ τάλαντον, οὗ δεῖγμα μικρὸν παρέχει ἡμῖν διὸ τοῦ κατωθι χαριεστάτου εὐθυμογραφῆματος].

Ο ΧΑΤΖΗΣ

ΩΗΡΩΣ μου, μιολονότι Χατζῆς, δὲν εἶνε χριστιανός, δύναμαι δὲ νὰ εἴπω ὅτι εἰς οὐδὲν τῶν γνωστῶν θρησκευμάτων ἀνήκει. Ἐγκεκορδυλημένος συνεχῶς ἐν μηλωτῇ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε χρώματος, ἀκούεται πολλάκις ψάλλων εἰς ἥχους βαρεῖς καὶ ὀξεῖς, ἔστι δ' ὅτε καὶ πλαγίους, οὐχὶ ὅμιως ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια, ἀλλὰ μονῳδίας ἴδικῆς του συνθέσεως, ἃς ἄγνωστον ἀν θὰ παραδόσῃ εἰς ἐκδοτικόν τινα οἰκον πρὸς δημοσίευσιν. Ἀγαπᾶ ἐν ἄλλοις τὴν μουσικὴν τὴν βέβηλον καὶ συχνὰ ὑποτονθρούζει φθόγγους μουσικούς. Εὔσωμος, εὔσαρκος καὶ εὐτραφής, διαφεύδων τὸ ἀξιωμα «παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον» εἶνε εὐφυέστατος, ἀρεσκόμενος ἔκτὸς τῆς μουσικῆς καὶ εἰς ἄλλα σοβαρώτερα.—Τὸ ὄνομά του ὀφείλεται εἰς ἀκούσιον ψυχρὸν λουτρόν, ὅπερ, κατὰ τὴν μικράν του ἡλικίαν, ὑπέστη ἐντὸς πελωρίας βαρέλιας πλήρους ὕδατος, ἐν ᾧ ἀκάθεκτος ὥρμησε πρὸς σύλληψιν... σκιᾶς, ὡς ἄλλως τε συμβαίνει καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους. Τότε τὸν ἔξηγαγε μετὰ κόπου

μικρὰ κόρη, ήτις καὶ ἐγένετο προστάτις καὶ ἀνάδοχός του, δοῦσα αὐτῷ τὸ ὄνομα **Χατζῆς**, ἐνῶ τὰ νερὰ ἔσταζον ἔτι ἐκ τῆς οὐρᾶς του, διότι — συγγνώμην ἐὰν δὲν ἐγένετο ἡ ἀπαραίτητος σύστασις μέχρι τοῦδε — ὁ Χατζῆς εἶνε... γάτος. Μάλιστα, εἶνε γάτος, καὶ γάτος ἔκτακτος, διὸ καὶ ἀπολαύει τῆς ἀμερίστου ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως καὶ τῶν ὅμοιών του, καὶ συμπάσης τῆς συνοικίας, καὶ ἐμοῦ, ὅστις ἔχω τὴν τιμὴν — ἐπιτραπήτω μοι καὶ ὁ γαλλισμὸς οὗτος χάριν τοῦ Χατζῆ — νὰ ἥμαι γείτων του. “Ἐν καὶ μόνον ἐλάττωμα, ἐὰν καὶ τοῦτο δύναται τὴν σήμερον νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς τοιοῦτον, ἔχει καὶ τὸ ἐλάττωμά του εἶνε τὰ ἥκιστα χαῖς· ἰδιαὶ μακρά του ‘νύχια κατά τε κυριολεξίαν καὶ μεταφοράν. ‘Αλλ’ ἐπειδὴ ἔχει τὴν πρόνοιαν, ὡς οἱ πλεῖστοι χατζῆδες, νὰ τὰ κρύπτῃ ὅταν δὲν γίνεται ἀμεσος χρῆσις αὐτῶν, ἡ γενικὴ περὶ αὐτοῦ γνώμη εἶνε ἀγαθή. Δι’ ὅλας ταύτας τὰς ἀρετάς του, διά της τοῦ κύριος του, ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἶνε κατενθουσιασμένος. Τὸν ὑπεραγαπᾶ, καὶ πάντοτε φυλάσσει καὶ μίαν θωπείαν διὰ τὸν Χατζῆν, ὅστις πάλιν, ἀμ’ ὡς πλησιάζει ἡ ὥρα, καθ’ ἣν συνήθως ἐπιστρέφει οἴκαδε ὁ κύριος του, καιροφυλακτεῖ παρὰ τὴν θύραν ὅπως, ἅμα τῇ εἰσόδῳ του, τὸν χαιρετίσῃ διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν του ρρον, ρρον, ρρον. Τοιοῦτος ὁν, κατέστη ἀπαραίτητος διὰ τὸν γείτονά μοι ἀρχιτέκτονα, τὴν μικράν του κόρην, τὴν καὶ σώτεραν καὶ ἀνάδοχόν του, καὶ ἐν γένει διὰ τὴν οἰκογένειάν του καὶ τοὺς γείτονας αὐτούς. Ἐγὼ τούλαχιστον πολλάκις, ἀφίνων τὴν ἐργασίαν μου, ἔστην πρὸ τοῦ παραθύρου μου ὅπως ἵδω τὸν Χατζῆν μακαρίως ἔξηπλωμένον καὶ προσποιούμενον τὸν κοιμώμενον, ἐνῷ ἦτο πλέον ἡ βέβαιον ὅτι ἔβλεπεν ἄπαντα τὰ περὶ αὐτόν. Πολλάκις, χωρὶς νὰ τὸν καλέσω, ἐπεδείκνυνον ἀτλῶς τεμάχιον κρέατος καὶ ὁ Χατζῆς, ὁ κλειστὸν ἔχων τοὺς ὄφθαλμούς μέχρις ἔκεινης τῆς στιγμῆς, δι’ ἐνὸς ἄλματος εὑρίσκετο πλησίον μου, καὶ εἰς στάσιν προσοχῆς. Τοῦτο ὅμως συνέβαινεν ὅταν ὁ κύριος του ἀπουσίαζεν, διότι, ἐνόσῳ δι γείτων μου ἀρχιτέκτων ἐκάθητο πρὸ τοῦ γραφείου του, ὁ Χατζῆς θὰ ἀνήρχετο σιγὰ σιγὰ καὶ θὰ ἔξηπλοῦτο ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ γραφείου του, παρακολουθῶν τὰς κινήσεις του, τὰς γραμμάς, τὰ σχέδια· τότε δὲν ἐκινεῖτο, ἔστω καὶ καλούμενος· καμμύων δὲ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοὺς ὄφθαλμούς ἔξέφραζε τὴν καταπλημμυροῦσαν αὐτὸν εὐαρέσκειαν.

“**Ἡτο** Ἰούλιος καὶ οἱ γείτονες ὅλοι εἶχον μεταβῆ ἐις τὰς ἔξοχάς. Μόνος σχεδὸν ἐγὼ εἶχον μείνη, διότι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἐλληνες τοῦτ’ αὐτὸν ἐποίουν ὀσάκις δὲν εἶχον ἔξοχικὸν οἴκημα. Μόλιον τοῦτο δὲν ἥμην καὶ ἐντελῶς μόνος, διότι ὁ γείτων μου ἀρχιτέκτων ἥρχετο πάντοτε τὴν μεταμεσημβρίαν καὶ ἡ εἰργάζετο ἡ ἀνεπαύετο. Ἐκτὸς αὐτοῦ εἶχον καὶ τὸν Χατζῆν, ὅστις εἶχεν ἀφεθῆ πρὸς φύλαξιν τῆς οἰκίας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἐπειδὴ ὁ γεί-

των μου, ἀναχωρῶν, τῷ παρέθετε πάντοτε τὸ δειλινόν του, ὅπερ ἐπεῖχε καὶ θέσιν δείπνου, ἐὰν δὲν ἐφρόντιζε νὰ συλλάβῃ μιᾶδιόν τι ἀπερίσκεπτον, ἀμ’ ὡς τὸν ἔβλεπε βραδύνοντα νὰ ἐγερθῇ, ἥγειρετο ἐκεῖνος, κατήρχετο τῆς σκοπιᾶς του, καὶ, ἀφ’ οὗ ἐκυρωτοῦτο, ἔθετε τοὺς προσθίους του πόδας ἐπὶ τοῦ γόνατος τοῦ κυρίου του, σύρων ἐλαφρῶς τὴν περισκελίδα ὅπως τῷ ὑπενθυμίσῃ ὅτι ἡτο καιρός. Ἐνιοτε, μὴ ἐκτιμῶν καλῶς τὰς ἀποστάσεις, ἔξῆγε τοὺς ὄνυχας καὶ πέραν τῆς περισκελίδος τοῦ γείτονός μου, ὅστις τότε, αἰσθανόμενος ἐπὶ τοῦ μηροῦ του τὴν ὁξύτητα αὐτῶν, δὲν ἡμέλει νὰ φέρῃ εἰς στενοτέρας σχέσεις τὸν τολμητίαν μετά τοῦ πέλματός του, ὅπως παιδεύσῃ τὸν ἄτακτον, κατὰ τὰς γραφάς. Καὶ ἡ τιμωρία ὅμως ἡτο μεμετρημένη, καὶ ὡς ἄμεσον συνέπειαν εἶχε πάντοτε μέγα μὲν ἄλμα τοῦ Χατζῆ, ἀλλ’ ἀφ’ ἑτέρου καὶ τὴν ἐγερσιν τοῦ γείτονός μου, ἐννοοῦντος ὅτι εἶχεν ἐπέλθη τοῦ τε ψωμισμοῦ καὶ χωρισμοῦ ἡ ὕδρα. Τὸ τοιοῦτο συνέβαινε σχεδὸν καθ’ ἐκάστην καὶ ἐκ συνηθείας πλέον μετέβαινον συχνὰ εἰς τὸ παράθυρόν μου ὅπως ἴδω τὴν σκηνήν.

‘Ημέραν τινὰ ἡκούσθη ὁ γείτων μου συνδιαλεγόμενος, γεγονύιά τῇ φωνῇ, μετά τινος πρὸ τῆς θύρας του. Ἀσυναισθήτως καὶ ἐκ περιεργείας ἡγέρθην καὶ ἐπλησίασα εἰς τὸ πάραθυρον ὅπως ἴδω. Ἡτο γνωστὸς κύριος, ὅστις ἀνέθετεν εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα τὴν ἐκτέλεσιν σχεδίου, συνιστῶν αὐτῷ νὰ τὸ ἐτοιμάσῃ ὅσῳ τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Μετὰ τὴν περὶ τούτου διαβεβαίωσιν ὃ ἀρχιτέκτων ἀνῆλθεν εἰς τὴν ὡς σπουδαστήριον χρησιμεύουσαν αὐτῷ αἴθουσαν, ἐκάθησε πρὸ τοῦ γραφείου του, ἥπλωσε φύλλον χάρτου, ἔλαβε τὸν διαβήτην, μολυβδοκόνδυλον καὶ κανόνα, καὶ, προσηλῶν τοὺς ὄφθαλμούς του ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν τοῦ γραφείου του τοίχου, ὡς θέλων νὰ καθορίσῃ τὸ ἐν συλλήψει σχέδιον, ἐστη ἐπὶ τινας στιγμάς. Αἴφνης... ἀποθέτων πάνθ’ ὅσα ἐκράτει ἐπὶ τοῦ γραφείου περίφροντις, ἡγέρθη καὶ ἔρωψε βλέμμα ἐταστικὸν περὶ ἔαυτόν, ἦνοιξε τὴν θύραν τοῦ σπουδαστηρίου, ἐξῆλθεν, ἐπανῆλθεν, ἐστη πρὸ τοῦ παραθύρου φωνῶν «Χατζῆ! «Χατζῆ!» καὶ, μὴ βλέπων που τὸν Χατζῆν, ἐκάθησε πρὸ τοῦ γραφείου του καὶ πάλιν. Ἀλλ’ ἡτο ἀδύνατον νὰ ἐργασθῇ· ἥγειρετο, ἐξῆρχετο, ἐκάλει τὸν Χατζῆν, εἰσῆρχετο, ἐκάθητο, ἐκάλει καὶ πάλιν, εἰς μάτην πάντοτε, πρὸς μεγάλην λύτην του, ἵσως δὲ καὶ ἰδικήν μου· ὃ Χατζῆς δὲν ἐφαίνετο· περίλυπτος κατῆλθε καὶ, θέσας τὴν τροφήν του εἰς τὸ σύνηθες μέρος, ἀπῆλθε χωρίς νὰ δυνηθῇ νὰ ἐργασθῇ. Ἡ σκηνὴ αὕτη ἐπανελήφθη ἐπὶ δύο ἔτι ἡμέρας. Τὴν τρίτην ὃ δραπέτης ἐθεάθη ἐπὶ τῆς *κληματαρχᾶς* ἀναμένων τὴν εἰσοδον τοῦ κυρίου του, ὅστις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀνοίξῃ, ἐρχόμενος ὅπως ἐπιχειρήσῃ νέαν ἀπόπειραν ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου. “Αμ’ ὡς τὸν εἰδεν εἰσελθόντα, δι’ ἐνός ἄλματος εὑρέθη εἰς τὸν πόδας του,

ἐφ' ὅν προστριβόμενος μὲν ὀρθίαν τὴν ὥραιάν του, ἐτονθόρυζε τὰ συνήθη μουσικά του ρρρν, ρρρν, ρρρν . . .

* * *

'Εντὸς τῆς μεταμεσημβρίας ἔκεινης τὸ σχέδιον ἐτελείωσε καὶ παρεδόθη. 'Αλλ' ὁ φίλος μου ἀρχιτέκτων, πρὸς πρόληψιν ἄλλων ἐφεξῆς σκανδαλωδῶν δραπετεύσεων, καὶ δὴ ἐν ἡμέραις ἐπειγούσης ἐργασίας, ἔσπευσε νὰ συμπληρώσῃ τὸν Χατζῆν . . . διὰ τοῦ τρυφεροῦ τον ἡμίσεως, τοποθετῶν δηλαδὴ παρ' αὐτῷ μίαν ἀξιόλογον σύντροφον, ὅπως οὕτω διὰ τῶν θελγήτρων τῆς συγκρατῆς ὑπὸ τὴν ἴδιαν στέγην τὸν παραλυμένον φυγάδα . . .

²Ἐν Μιτυλήνῃ, Ἱανουάριος 1907.

ΑΡ. ΓΡ. ΜΑΝΔΡΑΣ Δ. Ν.

Συζυγικαὶ ἀβρότητες.

Πρὸ τῆς βιτρίνας.

¹ **Ἐκείνη.**—Νά! γιὰ δές, 'Αλεκάκη μου, ἔκεινο ἐκεῖ εἶνε τὸ μπριλάντι, ποῦ σοῦλεγα πῶς μ' ἔχει τρελάνει . . . Δὲν ξέρεις πόσο είμαι ἐρωτευμένη . . . Μή ζηλέψῃς! . . .

Ἐκείνος.—'Α! μπά! . . . 'Μπορεῖς νὰ είσαι ἐρωτευμένη δσῳ θέλεις . . . Σοῦ ὀρκίζομαι πῶς δὲν ζηλεύω καθόλου! . . .